

Številka: 141-2/2021/35
Ljubljana, 1. 6. 2021
GENERALNI SEKRETARIAT VLADE REPUBLIKE SLOVENIJE Gp.gs@gov.si
ZADEVA: Poročilo o uresničevanju Akcijskega programa za invalide 2014 – 2021 v letu 2020 – predlog za obravnavo
1. Predlog sklepov vlade:
Na podlagi četrtega odstavka 27. člena Zakona o izenačevanju možnosti invalidov (Uradni list RS, št. 94/10, 50/14 in 32/17) je Vlada Republike Slovenije na . . . seji dne . . . sprejela naslednji
SKLEP:
Vlada Republike Slovenije je sprejela Poročilo o uresničevanju Akcijskega programa za invalide 2014 – 2021 v letu 2020.
mag. Janja Garvas Hočevar vršilka dolžnosti generalnega sekretarja
Prejmejo:
<ul style="list-style-type: none">
– Ministrstvo za finance, Župančičeva 3, Ljubljana,
– Ministrstvo za notranje zadeve, Štefanova 2, Ljubljana,
– Ministrstvo za javno upravo, Tržaška 21, Ljubljana
– Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport, Masarykova 16, Ljubljana,
– Ministrstvo za zdravje, Štefanova 5, Ljubljana,
– Ministrstvo za kulturo, Maistrova ulica 10, Ljubljana,
– Ministrstvo za infrastrukturo, Langusova 4, Ljubljana,
– Ministrstvo za okolje in prostor, Dunajska 47, Ljubljana,
– Ministrstvo za zunanje zadeve, Prešernova cesta 25, Ljubljana,
– Ministrstvo za pravosodje, Župančičeva 3, Ljubljana,
– Ministrstvo za gospodarski razvoj in tehnologijo, Kotnikova 5, Ljubljana,
– Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti, Štukljeva cesta 44, Ljubljana in
– Služba Vlade RS za zakonodajo, Mestni trg 4, Ljubljana.
2. Predlog za obravnavo predloga zakona po nujnem ali skrajšanem postopku v državnem zboru z obrazložitvijo razlogov:
/
3.a Osebe, odgovorne za strokovno pripravo in usklajenost gradiva:
Saša Mlakar, sekretarka, Direktorat za invalide
3.b Zunanji strokovnjaki, ki so sodelovali pri pripravi dela ali celotnega gradiva:
/
4. Predstavniki vlade, ki bodo sodelovali pri delu državnega zbora:
/
5. Kratek povzetek gradiva:
Vlada RS je na podlagi 27. člena Zakona o izenačevanju možnosti sprejela drugi Akcijski program za invalide 2014 – 2021. Ministrica za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti pa je izdala

Sklep o imenovanju in nalogah Komisije za spremljanje Akcijskega programa za invalide 2014 – 2021 (v nadaljnjem besedilu: komisija). Komisijo sestavljajo predstavniki resornih ministrstev, strokovnih organizacij, Nacionalnega sveta invalidskih organizacij Slovenije (v nadaljnjem besedilu: NSIOS), drugih invalidskih organizacij izven NSIOS in Zveza društev upokojencev Slovenije. Naloga komisije je, da vsako leto predloži Vladi RS poročilo o izvajanju Akcijskega programa za preteklo leto. Komisija je kot vsako leto pripravila poročilo za leto 2020.

6. Presoja posledic za:

a)	javnofinančna sredstva nad 40.000 EUR v tekočem in naslednjih treh letih	NE
b)	usklajenost slovenskega pravnega reda s pravnim redom Evropske unije	NE
c)	administrativne posledice	NE
č)	gospodarstvo, zlasti mala in srednja podjetja ter konkurenčnost podjetij	NE
d)	okolje, vključno s prostorskimi in varstvenimi vidiki	NE
e)	socialno področje	NE
f)	dokumente razvojnega načrtovanja: <ul style="list-style-type: none"> – nacionalne dokumente razvojnega načrtovanja – razvojne politike na ravni programov po strukturi razvojne klasifikacije programskega proračuna – razvojne dokumente Evropske unije in mednarodnih organizacij 	NE

7.a Predstavitev ocene finančnih posledic nad 40.000 EUR:

/

I. Ocena finančnih posledic, ki niso načrtovane v sprejetem proračunu				
	Tekoče leto (t)	t + 1	t + 2	t + 3
Predvideno povečanje (+) ali zmanjšanje (–) prihodkov državnega proračuna				
Predvideno povečanje (+) ali zmanjšanje (–) prihodkov občinskih proračunov				
Predvideno povečanje (+) ali zmanjšanje (–) odhodkov državnega proračuna				
Predvideno povečanje (+) ali zmanjšanje (–) odhodkov občinskih proračunov				
Predvideno povečanje (+) ali zmanjšanje (–) obveznosti za druga javnofinančna sredstva				
II. Finančne posledice za državni proračun				
II.a Pravice porabe za izvedbo predlaganih rešitev so zagotovljene:				
Ime proračunskega uporabnika	Šifra in naziv ukrepa, projekta	Šifra in naziv proračunske postavke	Znesek za tekoče leto (t)	Znesek za t + 1
SKUPAJ				
II.b Manjkajoče pravice porabe bodo zagotovljene s prerazporeditvijo:				
Ime proračunskega uporabnika	Šifra in naziv ukrepa, projekta	Šifra in naziv proračunske postavke	Znesek za tekoče leto (t)	Znesek za t + 1
SKUPAJ				
II.c Načrtovana nadomestitev zmanjšanih prihodkov in povečanih odhodkov proračuna:				
Novi prihodki	Znesek za tekoče leto (t)	Znesek za t + 1		
SKUPAJ				
OBRAZLOŽITEV:				
I. Ocena finančnih posledic, ki niso načrtovane v sprejetem proračunu				
Program ima naravo priporočil na ravni programskih smernic, ki se lahko realizirala skozi ustrezne programe in finančna sredstva pristojnih ministrstev. Ministrstva se sama odločajo o vključitvi ukrepov v svojo zakonodajo in jih tudi ustrezno predvidijo v svojih finančnih načrtih za posamezno proračunsko leto.				

II. Finančne posledice za državni proračun	
Prikazane morajo biti finančne posledice za državni proračun, ki so na proračunskih postavkah načrtovane v dinamiki projektov oziroma ukrepov:	
II.a Pravice porabe za izvedbo predlaganih rešitev so zagotovljene: /	
II.b Manjkajoče pravice porabe bodo zagotovljene s prerazporeditvijo: /	
II.c Načrtovana nadomestitev zmanjšanih prihodkov in povečanih odhodkov proračuna: /	
7.b Predstavitev ocene finančnih posledic pod 40.000 EUR:	
Gradivo nima finančnih posledic.	
8. Predstavitev sodelovanja z združenji občin:	
Vsebina predloženega gradiva (predpisa) vpliva na:	NE
<ul style="list-style-type: none"> - pristojnosti občin, - delovanje občin, - financiranje občin. 	
Gradivo (predpis) je bilo poslano v mnenje:	
<ul style="list-style-type: none"> - Skupnosti občin Slovenije SOS: NE - Združenju občin Slovenije ZOS: NE - Združenju mestnih občin Slovenije ZMOS: NE 	
9. Predstavitev sodelovanja javnosti:	
Gradivo je bilo predhodno objavljeno na spletni strani predlagatelja:	NE
Gradivo je bilo poslano v pregled nevladnim organizacijam in predstavnikom strokovne javnosti:	
<ul style="list-style-type: none"> - Statistični Urad Republike Slovenije, gp.surs@gov.si, - Zavod za pokojninsko in invalidsko zavarovanje Slovenije, informacije@zpiz.si, - Zavod za zdravstveno zavarovanje Slovenije, oelj@zzzs.si, - Zavod Republike Slovenije za zaposlovanje, info@ess.gov.si, - Univerzitetni rehabilitacijski inštitut Republike Slovenije - Soča, info@ir-rs.si, - Inštitut Republike Slovenije za socialno varstvo, irssv@siol.net, - Nacionalni inštitut za javno zdravje, info@nijz.si, - Skupnost organizacij za usposabljanje oseb s posebnimi potrebami, sous@siol.net, - Nacionalni svet invalidskih organizacij Slovenije, info@nsios.si, - Zveza društev za cerebralno paralizo Slovenije »Sonček, zveza@soncek.org, - YHD – Društvo za teorijo in kulturo hendikepa, yhd-drustvo@yhd-drustvo.si, - Zveza društev upokojencev Slovenije, zdus@siol.net. 	
10. Pri pripravi gradiva so bile upoštevane zahteve iz Resolucije o normativni dejavnosti:	NE
11. Gradivo je uvrščeno v delovni program vlade:	NE
Janez Cigler Kraj MINISTER	

Priloge:

- obrazložitev,
- predlog sklepa,
- Poročilo o uresničevanju Akcijskega programa za invalide 2014 – 2021 v letu 2020

Na podlagi četrtega odstavka 27. člena Zakona o izenačevanju možnosti invalidov (Uradni list RS, št. 94/10, 50/14 in 32/17) je Vlada Republike Slovenije na . . . seji dne . . . sprejela naslednji

SKLEP:

Vlada Republike Slovenije je sprejela Poročilo o uresničevanju Akcijskega programa za invalide 2014 – 2021 v letu 2020.

mag. Janja Garvas Hočevar
vršilka dolžnosti generalnega sekretarja

Prejmejo:

- Ministrstvo za finance, Župančičeva 3, Ljubljana,
- Ministrstvo za notranje zadeve, Štefanova 2, Ljubljana,
- Ministrstvo za javno upravo, Tržaška 21, Ljubljana
- Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport, Masarykova 16, Ljubljana,
- Ministrstvo za zdravje, Štefanova 5, Ljubljana,
- Ministrstvo za kulturo, Maistrova ulica 10, Ljubljana,
- Ministrstvo za infrastrukturo, Langusova 4, Ljubljana,
- Ministrstvo za okolje in prostor, Dunajska 47, Ljubljana,
- Ministrstvo za zunanje zadeve, Prešernova cesta 25, Ljubljana,
- Ministrstvo za pravosodje, Župančičeva 3, Ljubljana,
- Ministrstvo za gospodarski razvoj in tehnologijo, Kotnikova 5, Ljubljana,
- Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti, Štukljeva cesta 44, Ljubljana
in
- Služba Vlade RS za zakonodajo, Mestni trg 4, Ljubljana.

OBRAZLOŽITEV

Vlada Republike Slovenije je na 40. redni seji dne 9. januarja 2014 sprejela Akcijski program za invalide 2014 – 2021 (v nadaljnjem besedilu: API). Ministrica za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti je dne 23.4.2014, izdala Sklep o imenovanju in nalogah komisije za spremljanje Akcijskega programa za invalide 2014 – 2021, št. 141-1/2013/67, ki jo sestavljajo predstavniki resornih ministrstev, strokovnih organizacij in Nacionalnega sveta invalidskih organizacij Slovenije, drugih invalidskih organizacij in Zveze društev upokojujencev Slovenije.

Poročilo o uresničevanju API 2014–2021 v letu 2020 je predvsem namenjeno pregledu novosti in kontinuiranih dejavnosti za invalide ter zrcali stanje invalidskega varstva v Republiki Sloveniji. Zaradi nemerljive narave ukrepov, izvedenih za doseganje posameznih ciljev, je težko oceniti, koliko je posamezni cilj uresničen.

Namen API je spodbujati, varovati in zagotavljati polnopravno in enakovredno uživanje človekovih pravic invalidov in spodbujati spoštovanje njihovega dostojanstva. Program obsega 13 temeljnih ciljev in 91 ukrepov, ki celovito urejajo vsa področja življenja invalidov in se nanašajo na obdobje 2014–2021.

Cilji API 2014 - 2021:

1. CILJ: ozaveščanje in informiranje
2. CILJ: bivanje in vključevanje
3. CILJ: dostopnost
4. CILJ: vzgoja in izobraževanje
5. CILJ: delo in zaposlovanje
6. CILJ: finančno-socialna varnost
7. CILJ: zdravje in zdravstveno varstvo
8. CILJ: kulturno udejstvovanje
9. CILJ: šport in prostochasne dejavnosti
10. CILJ: versko in duhovno življenje
11. CILJ: samoorganiziranje invalidov
12. CILJ: nasilje in diskriminacija
13. CILJ: staranje z invalidnostjo.

1. CILJ: OZAVEŠČANJE IN INFORMIRANJE

Opis cilja

Z ozaveščanjem in informiranjem širše in strokovne javnosti je treba zagotoviti dojemanje invalidov kot enakovrednih in enakopravnih članov družbe.

Uresničevanje prvega cilja

V letu 2020 so se nadaljevala različna izobraževanja strokovnih delavcev na področju pravosodja, ki so vključevala tudi posebnosti oziroma specifikke oseb z različnimi vrstami invalidnosti, z namenom, da se vsem zaposlenim v pravosodnih organih približa situacije, s katerimi se posamezniki s posebnimi potrebami soočajo v pravosodnih postopkih. V letu 2020 so bile v program izobraževanj vključene tudi vsebine, ki se nanašajo na osebe z demenco. Poročevalci navajajo tudi druge aktivnosti izobraževanj in ozaveščanja različnih tematik, povezanih z invalidnostjo, kot so izobraževanja prostovoljcev, okrogle mize, izdajanje glasil, priročnikov in drugih gradiv. Nekatere vsebine so bile pripravljene tudi za invalide, in sicer na način, da so jim lažje dostopne, s čimer se zasleduje tudi cilj izobraževanja oziroma ozaveščanja samih invalidov. Poročevalci so poročali tudi o dogodkih, ki so jih organizirali

oziroma se jih udeležili. Aktivnosti so bile zaradi epidemije COVID-19 predvsem v prvi polovici leta 2020 v veliko primerih odpovedane, v drugi polovici leta pa ustrezno prilagojene oziroma izvedene na daljavo.

Izvajali so se kulturni projekti za razširjanje programskih vsebin, namenjenih senzorno oviranim v njim prilagojenih tehnikah, ter za razvoj tehnične infrastrukture, namenjene senzorno oviranim. Tudi v letu 2020 se je odvijal Kulturni bazar, ki je bil namenjen osveščanju širše javnosti s problematiko dostopnosti kulturnih vsebin invalidom.

Epidemija COVID-19 je poleg prilagojenega izvajanja aktivnosti odstrla tudi nekatere težave oziroma vidike, ki do sedaj morda niso bili očitni oziroma opaženi. Čas epidemije je še izdatneje opozoril na težavo nedostopnosti informacij in komunikacij. Zato so z namenom večje stopnje ozaveščenosti v širši in strokovni javnosti potekale aktivnosti opozarjanja odločevalcev in drugih deležnikov, na specifične potrebe oseb z različnimi vrstami invalidnosti.

2. CILJ: BIVANJE IN VKLJUČEVANJE

Opis cilja

Invalidom je treba omogočiti samostojno izbiro načina življenja, kje, s kom in kako bodo živeli, ter pri tem zagotoviti tako ureditev bivalnega okolja, da bo dostopno vsem ter prilagojeno potrebam invalidov in njihovim družinam ne glede na to, ali se odločijo za samostojno bivanje v stanovanjskem objektu ali institucionalno bivanje. V ta namen je prestrukturiranje bivalnih površin velikokrat ključnega pomena.

Zagotoviti je treba tudi programe in izobraževanje o partnerstvu, spolnosti in družini za invalide, pa tudi tiste, ki z njimi sobivajo ali so z njimi v stiku.

Za samostojno življenje je nujno zagotoviti tudi storitve osebne pomoči in osebne asistence.

Invalidi ne smejo biti izpostavljeni samovoljnemu ali nezakonitemu vmešavanju drugih v svojo zasebnost, družino, dom, korespondenco ali druge vrste komuniciranja.

Uresničevanje drugega cilja

Izvajale so se aktivnosti v zvezi s spremembo Zakona o osebni asistenci. Oblikovana je bila delovna skupina za pripravo sprememb zakona, ki bo zaostрила pogoje in ciljano usmerila pravico do osebne asistence na aktivno in samostojnejše življenje v družbi. Prav tako se predvideva sprememba ocenjevalnega orodja. V pripravi so tudi spremembe Stanovanjskega zakona.

Uporabniki osebne asistence so na splošno zadovoljni z ZOA, na izvajanje nimajo večjih pripomb in so mnenja, da jim je ZOA resnično omogočil boljše in bolj neodvisno življenje. Kljub zadovoljstvu z ureditvijo OA pa so deležniki (uporabniki, osebni asistenti in izvajalci osebne asistence) opozarjajo na nekatere težave pri izvajanju OA.

3. CILJ: DOSTOPNOST

Opis cilja

Dostopnost je širok pojem, ki ne obsega le dostopa do grajenega okolja in odprave arhitektonskih ovir, temveč tudi dostop do informacij oz. komunikacij in s tem omogoča invalidu vključitev v širše družbeno okolje oz. v vse sfere človekovega življenja, kot so npr. izobraževanje, zaposlovanje, vključevanje v politično, športno in kulturno življenje ter dostopnost do zdravstvenih, socialnih in drugih storitev. Dostopnost daje invalidu možnost vključevanja v socialno, ekonomsko in politično življenje.

Vlada RS je leta 2005 sprejela Nacionalne usmeritve za izboljšanje dostopnosti grajenega okolja, informacij in komunikacij za invalide 'Dostopna Slovenija'. Njeni cilji imajo pravno podlago v številnih zakonih o urejanju prostora, gradnji objektov, dostopnosti stanovanj, dostopnosti delovnega okolja in opreme, letalskem in cestnem prometu, elektronskih komunikacijah itd. V letu 2002 je bil sprejet tudi Zakon o uporabi slovenskega znakovnega jezika, ki gluhim in naglušnim zagotavlja pravico do uporabe slovenskega znakovnega jezika. S tem pa jim omogoča uresničevanje pravice do obveščenosti, kar je vključuje dostopnost do informacij v njim prilagojenih tehnikah.

Uresničevanje tretjega cilja

S 1. 1. 2020, se je začel izvajati prenovljen Stanovanjski zakon SZ-1D, ki omogoča lažje sprejemanje ustreznih sklepov o izvedbi del, ki so potrebna za odpravo arhitektonskih ovir, kamor med drugim spadajo vgradnje dvigal. Sedaj je etažnim lastnikom, ki imajo več kakor tri četrtine solastniških deležev, omogočena izvedba gradbenih del in izboljšav za odpravo arhitektonskih ovir tudi, kadar je zanje treba pridobiti gradbeno dovoljenje. Kljub temu je po v pripravi že nov predlog spremembe zakona SZ-1D, ki naj bi bil sprejet predvidoma v prvi polovici leta 2021 in bo vključeval dodatno znižanje potrebnih soglasij za izvedbo poslov v večstanovanjskih stavbah.

Sprememba Direktive 2009/45/ES z Uredbo 2020/411/EU, je imela za posledico sprejet Pravilnik o spremembah in dopolnitvah Pravilnika o potniških ladjah, s katerim se redakcijsko prilagodi določbe predhodnega predpisa.

Izboljšala se je dostopnost funkcionalno oviranih oseb do zgradb in sodnih postopkov pravosodnih organov, prav tako pa so bili izvedeni ukrepi, povezani z izboljševanjem dostopnosti visokošolskih zavodov in izobraževalnih programov za študente invalide. Opravljene so bile nekatere izboljšave dostopnosti v železniškem potniškem prometu.

Dostopnost v arhivih uresničujejo zlasti v okviru projekta vzpostavitve slovenskega javnega elektronskega arhiva e-ARH.si ESS 2016-2020, v okviru katerega se izvaja digitalizacija arhivskega gradiva, s čimer se zasleduje tudi cilj večje dostopnosti do dokumentarnega oziroma arhivskega gradiva. V okviru projekta je bila pripravljena tudi analiza dostopnosti slovenskih javnih arhivov invalidom, na podlagi ugotovitev pa so bile izvedene aktivnosti za zagotavljanje dostopnosti prostorov, ki so namenjeni javnosti. Vsako leto se preverja obstoječe rešitve in po potrebi uvaja dodatne rešitve, da lahko v vsakem trenutku zagotovijo maksimalno kvalitetno storitev za invalide. V luči zagotavljanja dostopnosti slovenskih javnih arhivov invalidom, se zaposleni se zaposleni tudi dodatno izobražujejo.

v pooblaščenih muzejih (ustanoviteljice so občine) v zadnjih letih izrazito uresničuje tendenca k zagotavljanju fizične dostopnosti muzejskih prostorov, zlasti v starejših objektih. Celovite ali obsežnejše prenove objektov vključujejo tudi dostop z dvigalom, v primerih, ko ni zagotavljenih sredstev ali pa konstrukcija objekta tega ne omogoča, se dostop zagotavlja s klančinami in drugimi tehnološkimi rešitvami, ki olajšujejo dostop. Za senzorno ovirane obiskovalce se razstavne prostore postopoma opremlja z indukcijskimi zankami ter ustreznimi talnimi označbami in drugo opremo razstav, ki omogoča lažjo dostopnost slepim in slabovidnim.

Prilagoditve prostorov in opreme v luči zagotavljanja višje ravni dostopnosti se izvajajo tudi v knjižnicah, saj potekajo številne aktivnosti za omogočanje enakih možnosti dostopa do knjižnic in njihovih storitev za vse prebivalce Slovenije. Osnovno vodilo knjižničarjev v času pandemije COVID-19 je bilo prebivalcem omogočiti, da v času izrednih razmer pridejo do knjige.

Kljub posodobitvam in izboljšavam na področju dostopnosti kulturnih ustanov, problem fizične dostopnosti do grajenega okolja še vedno ostaja odprt. Sredstev za prilagoditve okolja in ureditev delovnih mest v muzejih, arhivih in knjižnicah, se v letu 2020 iz proračuna ministrstva zaradi omejenih finančnih možnosti ni zagotavljalo. Z uveljavitvijo Zakona o zagotavljanju sredstev za določene nujne programe Republike Slovenije v kulturi se pričakuje, da se bodo sredstva državnega proračuna

zagotavljala tudi za investicije v posodobitve grajenih okolij in izboljšanje fizične dostopnosti do muzejskih zbirk, arhivskega in knjižničnega gradiva.

Izpostavljene so bile težave dostopa invalidov do pomembnih informacij in vsebin v zvezi življenjem v času epidemije COVID-19, prav tako pa tudi opozorila in pobude za zagotavljanje enakih možnosti pri dostopu invalidov do zdravstvenih in drugih storitev v času omejitvenih ukrepov zaradi epidemije COVID-19.

4. CILJ: VZGOJA IN IZOBRAŽEVANJE

Opis cilja

V Republiki Sloveniji morajo biti v skladu s 56. členom ustave vsem državljanom zagotovljene enake pravice in možnosti izobraževanja in usposabljanja. Izobrazba je pomembna za razvoj človeka in njegovo udeležbo v družbi, za vstop na trg delovne sile in za razvoj osebnih zmogljivosti. Zato morajo biti invalidom dane enake možnosti udeležbe v celotnem izobraževalnem sistemu v rednih in posebnih programih na vseh stopnjah – od predšolske vzgoje do visokošolskega izobraževanja.

Invalidi se med izobraževanjem srečujejo z različnimi ovirami: arhitektonskimi in informacijsko-tehničnimi, kot so težave z dostopnostjo do študijske literature za slepe in slabovidne, do tolmača za gluhe in indukcijske zanke za naglušne itn. Zato je nujno zagotavljanje ukrepov za odpravljanje tovrstnih ovir.

Izobraževalni sistem v Republiki Sloveniji temelji na usmerjanju otrok s posebnimi potrebami v zanje najprimernejše programe vzgoje in izobraževanja, s poudarkom na njihovem vključevanju v redne vzgojno-izobraževalne oblike. Zakon o usmerjanju otrok s posebnimi potrebami na konceptualni in sistemski ravni skupaj z drugimi področnimi zakoni ureja vzgojo in izobraževanje otrok s posebnimi potrebami za celotno vertikalo od vrtcev, osnovne šole, splošnega srednjega, poklicnega in strokovnega izobraževanja (ki vključuje tudi višje strokovno izobraževanje). Tako na podlagi določila Zakona o osnovni šoli ureja možnost izobraževanja oseb z izrazitejšimi motnjami v duševnem razvoju do 26. leta. V ta namen je pripravljen novi Posebni program vzgoje in izobraževanja, ki omenjenemu prebivalstvu omogoča vključevanje v take izbirne vsebine, v katerih lahko razvijajo znanje, spretnosti in veščine za opravljanje nekaterih enostavnih praktičnih opravil.

API 2014–2021 skrbi za invalide glede na opredelitev otrok s posebnimi potrebami: otroci z motnjami v duševnem razvoju, slepi in slabovidni otroci, gluhi in naglušni otroci ter gibalno ovirani otroci.

Uresničevanje četrtega cilja

Izvedeni so bili ukrepi glede pomembnosti prilagajanja študijskega oziroma učnega okolja invalidom, tako v obliki prilagoditev izvajanja programov, kakor tudi z izboljšavami na področju fizične in digitalne dostopnosti, omogočanjem dodatnih storitev za študente invalide in različnih izobraževanj. Potekale so aktivnosti za sprejetje novih pravilnikov, s ciljem, da se nekatera vprašanja izobraževanja študentov invalidov rešijo tudi na sistemski ravni.

Izpostavimo lahko, da je bil na podlagi 69.a člena Zakona o visokem šolstvu v okviru Delovne skupine za pripravo dokumentov v zvezi z delom s študenti s posebnimi potrebami in posebnim statusom pripravljen Pravilnik o postopkih in načinu izvrševanja pravic študentov s posebnimi potrebami in študentov s posebnim statusom v visokem šolstvu. Pravilnik je že bil medresorsko usklajen, vendar še ni podpisan, dokler se ne spremeni 69.a člen Zakona o visokem šolstvu, ki bi kot študente s posebnimi potrebami in študentov s posebnim statusom vključeval tudi študente s primanjkljajem na posameznih področjih učenja, študente s psihosocialnimi težavami ter študente starše do dopolnjenega petega leta otrokove starosti in študente, ki prihajajo iz izrednih ali neugodnih socialnih okoliščin.

V mesecu oktobru 2020 je potekala kulturno-umetnostno prireditvev Kulturni Bazar 2020. Program je predstavil različne načine, kako z medresorskim sodelovanjem okrepiti zavest o pomenu kakovostne

kulturno-umetnostne vzgoje ter spodbuditi številna kreativna partnerstva, ki danes že pripomorejo, ne le k bolj inovativnemu učnemu okolju, temveč spodbujajo tudi kreativno mišljenje, socialno vključenost, krepijo družbene veščine ter imajo številne druge pozitivne učinke na razvoj posameznika in družbe

Dogajanja na preostalih ravneh vzgoje in izobraževanja oseb s posebnimi potrebami, tako za specializirane kot redne oblike vzgoje in izobraževanja, lahko strnemo v različne aktivnosti izobraževanj, usposabljanj, konferenc, študijskih skupin, izvedb oziroma udeležb na izobraževanjih, posvetovanjih, strokovnih srečanjih ipd. Organizacija dogodkov je bila v letu 2020 zaradi epidemije COVID-19 in zaščitnih ukrepov tudi precej omejena.

5. CILJ: DELO IN ZAPOSLOVANJE

Opis cilja

Tako kakor izobrazba sta tudi delo in zaposlitev za invalide ključnega socialno-ekonomskega pomena pri samostojnem življenju. Zaradi nižje izobrazbe imajo običajno manjše izhodiščne možnosti pri zagotavljanju zaposlitve, službo hitreje izgubijo in težko napredujejo. Omejitve pri delu zaradi zmanjšane ali omejene delovne zmožnosti dodatno postavljajo invalida v slabši položaj pri vključevanju na trg delovne sile. Zaradi omejitev potrebuje ustrezne prilagoditve delovnega mesta in delovnega okolja. Zato je treba zagotavljati ukrepe, ki bodo invalidom omogočali večjo zaposljivost z različnimi programi in usposabljanjem. Delodajalce je treba seznaniti z možnostjo prilagoditve delovnega okolja in delovnega mesta, invalide pa spodbujati k dejavnemu iskanju zaposlitve.

Upoštevati je treba Evropsko direktivo 2000/78/ES o splošnih okvirih enakega obravnavanja pri zaposlovanju in delu, ki prepoveduje diskriminacijo zaradi invalidnosti. Cilji te direktive so povečati zaposljivost invalidov glede na število delovno aktivnega prebivalstva, omogočiti, da pridobijo poklic glede na svoje zmožnosti in sposobnosti, zagotoviti delovno-življenjske razmere, ki bodo vplivale na zmanjšanje možnosti za nastanek invalidnosti, in delovno okolje, ki bo prilagojeno zmožnostim invalida za opravljanje njegovega dela.

Zaradi zagotavljanja prehoda mladih invalidov na trg dela je priprave za vstop na ta trg treba začeti že med šolanjem in jim ponuditi podporo pri prehodu vse dotlej, dokler se ne stabilizirajo na delovnem mestu. Sprejemanje ukrepov za učinkovit razvoj možnosti in priložnosti zaposlovanja mladih invalidov spodbuja tudi Evropska strategija o invalidnosti za obdobje 2010–2020 in Svetovni akcijski program za mladino.

Uresničevanje petega cilja

Sprejet je bil Zakon o spremembi Zakona o zaposlitveni rehabilitaciji in zaposlovanju invalidov – ZZRZI-E, in sicer 17. člen, ki se nanaša na prejemke vključenih oseb v zaposlitveno rehabilitacijo. S spremembo zakona se prejemki iz naslova vključenosti v zaposlitveno rehabilitacijo zvišujejo. To pomeni, da bodo sedaj rehabilitanti upravičeni do 54% minimalne plače (553,08 EUR), če bodo vključeni od 60 do 128 ur mesečno oziroma do 65% minimalne plače (665,75 EUR), če bodo vključeni 129 ur in več mesečno. Poleg povračila stroškov prevoza bodo upravičeni tudi do povračila stroškov za prehrano. Zaradi navedenega bodo rehabilitanti presegli cenzus za denarno socialno pomoč in posledično izgubili pravico do kritja stroškov obveznega zdravstvenega zavarovanja iz tega naslova. Sprejet je bil tudi Zakon o dopolnitvah Zakona o pokojninskem in invalidskem zavarovanju (ZPIZ-2H). V mesecu aprilu 2020 je bil izplačan enkratni solidarnostni dodatek, do katerega so bili upravičeni tudi brezposelni uživalci invalidskih nadomestil, prejemniki nadomestil iz invalidskega zavarovanja, ki delajo krajši delovni čas in so na začasnem čakanju na delo oziroma so odsotni z dela zaradi višje sile

Kljub epidemiji COVID-19 se število invalidov v evidenci brezposelnih ni povečalo, temveč se je zmanjšalo, medtem ko je število vseh brezposelnih v evidencah naraslo, medtem ko so bili nekateri drugi programi leta 2020 zaradi epidemije COVID-19 močno okrnjeni. Izvajanje programov in projektov

je bilo deležno prekinitvev oziroma prilagoditev, prav tako pa so poročevalci za nekatere izmed njih poročali tudi o upadu števila udeležencev v primerjavi s preteklimi obdobji.

V letu 2020 so se pričele izvajati aktivnosti projekta Zgodnja poklicna in zaposlitvena rehabilitacija v procesu vračanja na delo 2020-2022, katerega namen je preoblikovati sedanji model poklicne rehabilitacije v model celostne zgodnje poklicne in zaposlitvene rehabilitacije v procesu vračanja na delo, s poudarkom na spodbujanju medsebojnega sodelovanja vseh vključenih deležnikov v procesu vračanja na delo. Potekal je tudi projekt »Prehod mladih« z različnimi aktivnostmi na temo prehoda na trg dela, namenjenih tako strokovnim delavcem, strokovni javnosti, kakor tudi ranljivim skupinam. Nadaljeval in zaključil se je projekt ZaVse/4ALL (ZaVse), katerega cilji je bil izboljšati ozaveščenost nevladnih organizacij o pomenu enakopravnosti in krepitvi enakosti, razumevanju in preprečevanju diskriminacije ter o možnostih varstva pred diskriminacijo najbolj izpostavljenih skupin v Sloveniji.

Podeljene so bile nagrade oziroma priznanja za dobre prakse na področju zaposlovanja invalidov.

6. CILJ: FINANČNO-SOCIALNA VARNOST

Opis cilja

Invalidi so izpostavljeni večjemu tveganju revščine kakor drugi ljudje, še posebno se to izraža v zadnjih letih globalne finančno-gospodarske in javno dolžniške krize na evrskem območju. Zato je treba sprejemati ustrezne ukrepe za socialno varnost, da bi zagotovili ustrezno življenjsko raven invalidov. Pri tem je treba upoštevati, da se invalidi in njihove družine ali bližnji pogosto srečujejo z višjimi stroški, ki nastanejo zaradi invalidnosti, kakor drugi ljudje.

Državne podpore, tj. storitve in denarne prejemke za invalide, bi bilo torej treba ustrezno poenotiti ali uskladiti z vrsto in stopnjo invalidnosti. Programi socialne varnosti naj vključujejo spodbude k opiranju na lastne moči in sposobnosti. Zagotavljajo naj tudi razvoj in financiranje poklicnega usposabljanja in zaposlovanja.

Uresničevanje šestega cilja

V letu 2020 sta bila sprejeta Zakon o davku na motorna vozila (ZDMV-1) ter Zakon o spremembah in dopolnitvah Zakona o dohodnini – (ZDoh-2V). ZDMV-1 je poenotil pogoj za oprostitev, vezan na moč motorja, s čimer sta se uskladila pogoja za oprostitev davka na motorna vozila za prevoz invalidov in za velike družine, in sicer se upošteva moč motorja vključno do 150 kW. Poleg tega ZDMV-1 širi oziroma jasneje določa krog upravičencev pri oprostitvah za nakup motornega vozila za prevoz invalidov in odpravlja zaračunavanje zamudnih obresti v primerih, ko se motorno vozilo, za katerega je bila uveljavljena oprostitev, proda ali brezplačno odtuji pred potekom predpisanega roka petih let od dneva nakupa ali uvoza, ki ga zakon določa za to oprostitev. Z ZDoh-2v se je dopolnila oziroma ustrezno prilagodila določba o oprostitvi plačila dohodnine za dohodke, ki jih v obliki povračil stroškov, storitev ali drugih ugodnosti v naravi prejmejo upravičenci na podlagi ZSVI in ZIMI. ZDoh-2V tudi določa oprostitev plačila dohodnine za dodatek za pomoč in postrežbo po ZSVI in za komunikacijski dodatek po ZOA.

Tveganje za revščino še vedno ostaja ključna težava invalidov v Sloveniji. V tej smeri je bila podprta zakonodajna iniciativa, da se uredi področje minimalnih pokojnin za invalide. Področje revščine med invalidi je postalo s pandemijo še bolj pereče, zato so nanj in na nujnost ustreznih sistemskih politik opozarjali v vrsti dokumentov in komunikacij z odločevalci in drugimi deležniki.

7. CILJ: ZDRAVJE IN ZDRAVSTVENO VARSTVO

Opis cilja

Dostop do ustrezne zdravstvene oskrbe in zagotavljanje zdravja morata biti ena od neodtujljivih človekovih pravic. Zdravstveno varstvo je tako kakor socialno varstvo kazalec stanja ali statusa razvoja družbe. Zdravje in zdravstveno varstvo sta temeljni človekovi pravici. Zato je treba s praviimi ukrepi zagotoviti zdravstveno varstvo vsem, ne glede na zdravstveno, socialno in ekonomsko stanje ali zmožnosti posameznika. Obenem je temeljna dolžnost vsakega posameznika varovanje zdravja in zdravega življenja. Tudi invalidi lahko s primernimi programi vzdržujejo in ustrezno obnovijo svoje zdravstveno stanje.

Invalidom se tako kakor neinvalidom z Zakonom o zdravstvenem varstvu in zdravstvenem zavarovanju zagotavljata skrb za zdravje in zdravstveno varstvo.

Uresničevanje sedmega cilja

V letu 2020 so bile sprejete naslednje zakonodajne spremembe oziroma posodobitve na področju zdravstvenega varstva: Spremembe in dopolnitve Pravil zdravstvenega zavarovanja, Sklep o določitvi zdravstvenih stanj in drugih pogojev za upravičenost do posameznih medicinskih pripomočkov, Sklep o osnovnih zahtevah kakovosti za medicinske pripomočke iz obveznega zdravstvenega zavarovanja, Pravilnik o seznamu in izhodiščih za vrednosti medicinskih pripomočkov iz obveznega zdravstvenega zavarovanja, Odlok o začasnih ukrepih pri izvajanju obveznega zdravstvenega zavarovanja zaradi preprečitve širjenja nalezljive bolezni COVID-19

Z namenom izboljšanja zdravja prebivalcev Slovenije je vsem odraslim na voljo program Skupaj za zdravje, ki nudi strokovno podporo pri skrbi za bolj zdrav življenjski slog in kakovostnejše življenje. Vprašanje dostopnosti do zdravstvenih storitev za osebe z oviranostmi so bila ena izmed tem projekta Model skupnostnega pristopa za krepitev zdravja in zmanjševanje neenakosti v zdravju v lokalnih skupnostih – MoST (2017–2020), katerega širok okvir je nadgradnja preventivne zdravstvene dejavnosti na primarni ravni in povezovanje struktur na nivoju lokalnih skupnosti za zmanjševanje neenakosti v zdravju. S populacijo invalidov so se povezovale tudi aktivnosti v projektu SOPA – Skupaj za odgovoren odnos do pitja alkohola. Izdana je bila znanstvena monografija Neenakosti in ranljivosti v zdravju v Sloveniji: kvalitativna raziskava v 25 okoljih. Izsledki raziskave so pokazali na ranljivost številnih zelo heterogenih skupin, ki se soočajo z mnogimi strukturnimi ovirami, vključno z ovirami v dostopu do zdravstvenih ustanov in drugih institucij. Izdana je bila tudi publikacija: Standardi medkulturne mediacije v zdravstvu, za prispevek k zmanjševanju neenakosti v zdravju in premoščanju jezikovnih in kulturnih ovir

V zvezi s populacijo invalidov so bila izpostavljena različna vprašanja, predvsem pa pozivi in zahteve po upoštevanju posebnih potreb, ki izhajajo iz različnih vrst invalidnosti, ter po natančnejših navodilih za ravnanje v času epidemije COVID-19. Izpostavljene so bile tudi težave duševnega zdravja in stisk. Mnogo invalidov je imelo v času epidemije težave v duševnem zdravju, tudi zaradi manj socialnih stikov. Socialna mreža invalidov je praviloma šibkejša in se zaradi ukrepov preprečevanja širjenja COVID-19 lahko hitro zoži do te mere, da ni več funkcionalna. Invalidi so tudi sicer v večjih stiskah. Vse povezane težave se potencirajo. Samoizolacija in strah sta še poslabšali duševno zdravje mnogih invalidov, pojavljajo pa se tudi stiske posameznih družinskih članov, tudi zaradi spremenjenega vedenja invalidov.

8. CILJ: KULTURNO UDEJSTVOVANJE

Opis cilja

Kultura je nedvoumno ena najpomembnejših značilnosti človeka, je njegov svet, v njej se človek razvija in z njo se tudi razlikuje od drugih bitij. Kultura je ogledalo naših vrednot in našega sveta. Zato je treba z ustrezno kulturno politiko omogočiti vsem ljudem enake možnosti dostopanja do kulture in njenega sooblikovanja.

Dosedanji projekti so temeljili na Zakonu o varstvu kulturne dediščine, Zakonu o knjižničarstvu, Zakonu o uresničevanju javnega interesa v kulturi in Zakonu o medijih. S sofinanciranjem projektov in razvojem tehnične infrastrukture država prispeva k večji komunikacijski dostopnosti in večji raznovrstnosti programov, namenjenih invalidom.

Uresničevanje osmega cilja

V pripravi oziroma postopku vladnega sprejema je Resolucija o nacionalnem programu za jezikovno politiko 2021–2025, v kateri imata svoji poglavji dve pomembni področji: slovenski znakovni jezik in prilagojeni načini sporazumevanja oseb z motnjami v duševnem razvoju in gibalno oviranih oseb ter zagotovitev okoliščin za učinkovito izvajanje jezikovne politike in zakonsko predvidene ureditve na teh področjih. Razvejeno in raznoliko delo tolmačev in tolmačk zahteva boljše prepoznavanje in standardizacijo SZJ, saj zdajšnja stopnja poznavanja in razvitosti SZJ ne dosega komunikacijskih zahtev sodobne in na znanju temelječe družbe. Za izboljšanje stanja SZJ si je nekaj ciljev zadala Jezikovna politika. Naloga Jezikovne politike pa je tudi omogočiti, da osebe s posebnimi potrebami polno razvijejo svojo sporazumevalno zmožnost; to vključuje tudi zagotavljanje temeljnih jezikovnih virov in tehnologij ter didaktičnih gradiv za osebe s posebnimi potrebami.

V letu 2020 so bile nekatere storitve knjižnic, muzejev, galerij za uporabnike, med drugim tudi za invalide, okrnjene ali odpovedane oziroma predstavljene zaradi epidemije bolezni COVID-19. Kljub temu so bile izvedene aktivnosti in prilagoditve, da bi redna dejavnost oziroma storitve potekale čim bolj nemoteno.

Nadaljevale so se aktivnosti v okviru projekta Evropske kartice ugodnosti za invalide.

9. CILJ: ŠPORT IN PROSTOČASNE DEJAVNOSTI

Opis cilja

Osnovni namen športnih in prostočasnih dejavnosti je: kar najbolj dvigniti psihosomatski status, preventiva, ohranjanje in izboljšanje zdravstvenega stanja, učinkovit počitek in okrevanje, vsebinsko in kulturno bogato izkoriščanje prostega časa. Športne in prostočasne dejavnosti so poleg dobrega učinka na zdravje tudi pomemben dejavnik pri zaviranju in preprečevanju nadaljnjih bolezni.

Zagotavljati je treba uresničevanje ukrepov, ki bodo invalidom pri športu in prostočasnih dejavnostih dajali enake možnosti in izboljšanje kakovosti življenja. Zato jim je treba omogočiti tudi dostop do krajev, v katerih potekajo športne in prostočasne dejavnosti. Šport in prosti čas morata postati sestavni del rehabilitacije invalida, ne glede na vrsto in stopnjo njegove invalidnosti, starost ali raven telesne zmogljivosti, saj je rekreacijo treba prilagajati njegovim posebnim potrebam.

Uresničevanje devetega cilja

Kot glavni ukrep za naslednjo finančno perspektivo EKP 21-27, se načrtuje ukrep s področja športa invalidov, s katerim bi krovni športni organizaciji za šport invalidov tudi materialno omogočili implementacijo sistema športa invalidov na ravni države.

Iz sredstev integralnega proračuna je vsako leto razpisano in sofinanciranje izvajanja pilotskih programov povezovanja športnih in invalidskih ter dobrodelnih društev in zvez ter organizacijo, kjer se sofinancira uporaba/najem športnih objektov in površin za šport v naravi ter delo strokovno izobraženih ali strokovno usposobljenih delavcev z najvišjo stopnjo usposobljenosti za izvedbo celoletnih športnih programov za invalide, ki so nastali s povezovanjem športnih in invalidskih ter dobrodelnih društev in zvez. Upošteva se tudi izvedba vadbe na daljavo. Iz sredstev integralnega proračuna se sofinancira tudi izvedbo državnih prvenstev v športnih panogah športa invalidov, kjer se

sofinancira uporaba/najem objektov in površin za šport v naravi za izvedbo državnih prvenstev na področju športa invalidov.

V skladu s spremenjeno zakonodajo na področju športa, s katero je bila določena tudi krovna športna organizacija na področju športa invalidov: Zveza za šport invalidov Slovenije - Slovenski paralimpijski komite, je le-ta upravičen tudi do sistemskega financiranja delovanja.

10. CILJ: VERSKO IN DUHOVNO ŽIVLJENJE

Opis cilja

Verska svoboda posameznika je kot svoboda vesti urejena v 41. členu Ustave RS ter zagotavlja pravico vsakega posameznika do svobodnega izpovedovanja vere in drugih opredelitev v zasebnem in javnem življenju. Invalidi pa se navkljub svobodi izražanja, ki je ustavno opredeljena, zaradi številnih ovir s težavo udeležujejo verskega in duhovnega življenja ter vključujejo vanj.

Zato so potrebni ukrepi, ki jim bodo omogočali enakopravno udeležbo v verskem in duhovnem življenju. Pri tem je treba zagotavljati, da se lahko vključujejo v verske in duhovne skupnosti v svojih lokalnih skupnostih ali širšem okolju.

Uresničevanje desetega cilja

Duhovna oskrba invalidom je omogočena v vseh oblikah institucionalnega varstva za starejše. Verski obredi in tudi individualni obiski duhovnikov oz. predstavnikov verskih skupnosti za stanovalce potekajo praviloma povsod vsaj enkrat na teden ter ob vseh (večjih) verskih praznikih. Domovi za starejše so duhovno oskrbo zagotavljali tudi v času epidemije COVID-19, in sicer v obliki individualne duhovne oskrbe po sobah stanovalcev ali preko video-klicev. Duhovna oskrba stanovalcev v skupinski obliki se v tem času ni izvajala

11. CILJ: SAMOORGANIZIRANJE INVALIDOV

Opis cilja

Invalidi se samoorganizirajo v invalidskih organizacijah in drugih oblikah. V invalidske organizacije se prostovoljno združujejo interesno povezani invalidi in njihovi zakoniti zastopniki, da ugotavljajo, zagovarjajo in zadovoljujejo posebne potrebe invalidov ter zastopajo njihove interese. Cilji delovanja invalidskih organizacij za doseganje kakovosti življenja invalidov so:

- uveljavljanje človekovih pravic invalidov,
- opozarjanje na načelo nediskriminacije invalidov,
- spodbujanje vključenosti invalidov v družbeno življenje,
- prispevanje k ozaveščanju javnosti,
- sodelovanje pri preprečevanju in odpravljanju ovir itd.

Pri zastopanju interesov posameznih in skupnih vsebin invalidov je treba invalidskim organizacijam, v skladu z Zakonom o invalidskih organizacijah, zagotavljati krepitev stalne svetovalne in predstavniške vloge na državni, regionalni in lokalni ravni. Zakon opredeljuje tudi vlogo nacionalnega sveta invalidskih organizacij.

S sistemskimi zakonskimi in podzakonskimi ukrepi je treba za delovanje invalidskih organizacij zagotavljati trajna, zadostna in neodvisna sredstva za izvajanje posebnih socialnih programov in njihove razvojne naložbe.

Uresničevanje enajstega cilja

Deležniki na področju invalidskega varstva redno prejemajo opozorila o nujnosti doslednega spoštovanja obveznosti o temeljitem posvetovanju s predstavniki invalidov v vseh procesih odločanja o zadevah, ki se nanašajo na invalide.

12. CILJ: NASILJE IN DISKRIMINACIJA

Opis cilja

Poleg fizičnega, spolnega, psihičnega ali ekonomskega nasilja in zanemarjanja ali zlorabe, čemur so invalidi večkrat izpostavljeni, se kot nasilje šteje tudi vsako diskriminacijsko razlikovanje zaradi invalidnosti ter izključevanje ali omejevanje človekovih pravic in temeljnih svoboščin na vseh področjih življenja. Invalidi so ravno zaradi svojih posebnih ovir, ki so posledica gibalnih, senzornih ali komunikacijskih okvar in motenj v duševnem razvoju, zelo ranljiva skupina, ki je bolj kakor druge izpostavljena vsem oblikam nasilja in diskriminacije. Nasilje se lahko dogaja v družini in v institucijah.

Pomoč države, lokalnih skupnosti in socialnih mrež nevladnega sektorja je zato nujno potrebna. Varstvo osebne nedotakljivosti mora biti invalidom zagotovljeno tudi pri prisilni hospitalizaciji in neprostoVOLjnem zdravljenju. Posebno pozornost pri uresničevanju tega cilja je treba usmeriti na ženske, starejše in otroke, saj so ti še posebno izpostavljeni nasilju in diskriminaciji v družbi.

Uresničevanje dvanajstega cilja

Pravno varstvo je urejeno v krovnem Zakonu o varstvu pred diskriminacijo, prav tako je odgovornost pravnih oseb za nepremoženjsko in premoženjsko škodo opredeljena v Obligacijskem zakoniku in v Zakonu o upravnem sporu.

Izobraževanja in pridobivanje znanja za prepoznavanje in reševanje nasilja je tudi redna tematika izobraževanj strokovnih delavcev v zavodih za prestajanje kazni zapora kot tudi delavcev iz sistema, ki prihajajo v stik z zaprtimi osebami. Kontinuirano potekajo tudi različni programi obravnave povzročiteljev nasilja. Programi so bili večji del leta 2020 prilagojeni omejitvenim ukrepom zaradi epidemije COVID-19. V letu 2020 je potekalo tudi strokovno usposabljanje za policiste in kriminaliste po programu Nasilje v družini – usposabljanje multiplikatorjev.

Poročevalci poudarjajo, da so v vseh postopkih še posebej pozorni do žrtev in oseb, ki potrebujejo dodatno pozornost, kot so mladoletniki, starejši, invalidne osebe, nosečnice in žrtve nasilja v družini.

13. CILJ: STARANJE Z INVALIDNOSTJO

Opis cilja

Nekateri z invalidnostjo živijo vse svoje življenje, druge prizadene šele proti koncu življenja, oboji pa imajo skupno starost in invalidnost ter mnogokrat neenakopravne življenjske, delovne in druge pogoje. Staranje prebivalstva se tudi v Republiki Sloveniji občutno povečuje in zato, tako kot v drugih državah Evrope, zaseda pomembno mesto v državni politiki pri zagotavljanju ustreznih možnosti za starajoče se prebivalstvo.

Zato je treba sprejemati ustrezne in učinkovite ukrepe, s katerimi bi država omogočila starejšim in starajočim se invalidom doseganje in ohranjanje največje mogoče samostojnosti ter polno vključenost in sodelovanje na vseh področjih življenja. Treba je krepiti medsebojno pomoč in medgeneracijsko sodelovanje. Organizirati, krepiti in širiti moramo storitve v zvezi z zdravjem, zaposlovanjem,

izobraževanjem in socialnim varstvom, vključno s celovito rehabilitacijsko storitvijo in storitvami socialnih služb.

S tem pa je povezano zagotavljanje in uresničevanje ukrepov, ki bodo vzpostavili ustrezno institucionalno varstvo ali pomoč na domu, spodbujali samopomoč in podporo družine ter ne nazadnje zagotovili usposabljanje strokovnim delavcem. Pri tem pa morajo usklajeno delovati država, stroka in nevladne organizacije.

Uresničevanje trinajstega cilja

Z Zakonom o izvrševanju proračunov Republike Slovenije za leti 2021 in 2022 (ZIPRS2122) se je vrnila pravica do zdraviliškega in klimatskega zdravljenja iz naslova statusa vojnega invalida, kot tudi iz naslova vojnega veterana in žrtve vojnega nasilja. Velja, da vojni invalid lahko uveljavi pravico po področnem predpisu, če te ali podobne pravice ne more uveljaviti po drugem predpisu

Slovenija v mednarodnih forumih spodbuja in podpira obravnavo varstva in uveljavljanja človekovih pravic in dostojanstva starejših, vključno z bojem proti stereotipom in predsodkom.

V okviru delovne skupine za aktivno in zdravo staranje (AHA.si) je bila pripravljena publikacija »Priporočila za starejše v času epidemije nove virusne bolezni COVID-19, v nastanku pa je tudi tretja publikacija o neenakostih v zdravju, ki bo izdana predvidoma v mesecu juliju 2021.

Omogočeno je združevanje starejših, tudi invalidov. Izvaja se zagovorništvo, potekajo aktivnosti v smeri dajanja pripomb ter zahtev za izboljšanje gmotnega položaja starejših, tudi invalidov. Odločevalci so bili pozvani k valorizaciji dodatka za pomoč in postrežbo ter invalidnine za telesno okvaro, enako kot se valorizirajo pokojnine, ter da je potrebno priznati tudi pravice do invalidnin za nastalo telesno okvaro po 1.1.2012, pod enakimi pogoji, kot so veljali do konca leta 2012. Prostovoljci nekajkrat letno obišejo starejše na domovih in jim po potrebi nudijo ali organizirajo pomoč, spodbuja se tudi medgeneracijsko sodelovanje. Uspešno se izvaja program Starejši za starejše, katerega osnovni namen je prepoznati in se odzvati na potrebe starejših, tudi invalidov, po pomoči.

